

پایه

دشتیار

شرکت کشاورزی

تولید و تأمین عمده بذر و نهال اصلاح شده

Email : iran_dashtyar@yahoo.com

بادکجوبه

Melissa officinalis

از خانواده : *laminaceae*

نشریه تحقیقی ترویجی شماره ۹

گیاه شناسی:

بادرنجبویه گیاهی علفی چند ساله و پر شاخه به ارتفاع ۸۰-۳۰ سانتی متر و برگهای پهن و تخم مرغی شکل به طول ۶-۳ سانتی متر، و بصورت متقابل به رنگ سبز تیره سطحی ناصاف و برجستگی های متعدد، گلها در قسمت فوقانی گیاه و در زاویه برگ تشکیل می شود غنچه ها معمولاً زرد کم رنگ، که پس از باز شدن به گلهای سفید بنفش تبدیل می شوند. میوه فندقه ۴ قسمتی و طول آن ۱/۵-۱ میلیمتر است. گلها در سطح تابستان ظاهر شده و بوی معطر آن باعث جلب حشرات به خصوص زنبور می شود. بذر به رنگ تیره و براق (سیاه رنگ) دیده می شود. ریشه کوچک استوانه ای، سخت و به نسبت منشعب است. در یک گرم حدود ۱۵۰۰ عدد بذر هست و وزن هزار دانه ۰/۶-۰/۷ گرم است.

قسمت مورد استفاده:

برگهای بدون دمبرگ و سرشاخه گلدار

ترکیبات شیمیایی:

حاوی ۰/۲-۰/۵٪ اسانس اما برگها حاوی اسانس بیشتری هستند. مهمترین ترکیبات آن شامل سیترونال (۲۰-۵۰٪)، سیترال، ژرانیول لینالول و استات و گنول، تانن، کامفر قندهای مختلف و مواد رزینی است.

محیط شناسی و بررسی رویشگاه:

به صورت خودرو در اراضی کوهستانی، کنار جاده ها و بعضاً سایه درختان و تا ارتفاع ۱۸۰۰ متری رویش دارد. رویش در مناطق بارندگی ۱۴۰-۱۲۰ میلیمتر هم دیده شده، به هوای گرم و نور کافی نیاز دارد. دمای مناسب جوانه زنی ۲۰-۱۸ درجه و دمای مطلوب رشد ۲۰-۳۰ درجه است بادرنجبویه برای مدتی قادر به تحمل دمای پایین (۲۵-، -۲۰) درجه نیز می باشد ریشه طویل و قادر به جذب رطوبت از اعماق است و برای مدتی خشکی را تحمل می کند. رویش گیاه در سایه نه تنها سبب کند شدن رشد و نمو می شود بلکه در کاهش کمیت و کیفیت اسانس موثر است.

زراعت:

از طریق بذر و قطعات ریشه دار تکثیر می یابد، ولی بذر به کندی رشد می کند و قطعات ریشه دار را از گیاه مسن جدا می کنند. اواخر پاییز زمان مناسبی برای کشت مستقیم است که به فاصله ۶۰ سانتی متر و عمق ۱/۵-۱ سانتی متر انجام می شود و ۸-۱۰ کیلو گرم بذر خالص در هکتار نیاز دارد. کشت غیر مستقیم در خزانه هوای آزاد در بهار (اواخر فروردین- اوایل اردیبهشت) و در خزانه زیر پلاستیک اواخر زمستان (اواخر بهمن) انجام می شود. فاصله ردیف هادر کشت خزانه ای ۲۵-۳۰ و عمق ۰/۵، و برای هر هکتار ۰/۵ کیلو گرم بذر با کیفیت مناسب است از هر متر مربع محیط خزانه ۲۵۰-۳۰۰ نشابه دست می آید اواخر تابستان زمان مناسبی برای انتقال نشا است نشا را در زمین اصلی به فاصله ۶۰-۵۰ سانتی متر و به فاصله های ردیفی ۴۰-۳۰ سانتی متر از هم می کارند. برای هر هکتار ۶۰-۵۰ هزار نشا نیاز است. چون گیاه ۵-۴ سال در زمین می ماند لذا باید تناوب کشت با سایر گیاهان رعایت شود.

نیاز آبی:

اوایل کشت، آبیاری مرتب و منظمی نیاز دارد. زمانی که ریشه پائین می رود، نیاز آبی کمتر و مقاوم به کمبود آب می شود. در خاکهای با بافت متوسط و غنی از ترکیبات کلسیم و عناصر غذایی قادر است خشکی را تحمل کند.

در هر خاکی می روید، خاک با بافت متوسط و غنی از ترکیبات کلسیم و مواد و عناصر غذایی برای رشد گیاه مناسب است PH مناسب ۸ تا ۸/۴.

نیاز کودی:

۲۵-۳۰ تن کود دامی پوسیده قبل از کشت و ۷۰-۵۰ کیلو گرم کود از ته، ۶۰-۵۰ کیلو گرم کود فسفره، ۱۰۰-۸۰ کیلو گرم کود پتاسه در هکتار در سال اول کشت و در سالهای بعد بسته به میزان حاصل خیزی زمین زیر کشت کود کامل و به خصوص کود از ته ضروری می باشد.

زمان گلدهی و برداشت محصول:

برداشت از سال اول شروع و فقط یک بار صورت می گیرد ولی از سال دوم به بعد ۲-۳ بار برداشت امکان پذیر است. اولین برداشت در اواخر تیر، دومین برداشت در اواسط شهریور و سومین برداشت در اواخر مهر انجام می شود. پیکر رویشی از ۴-۵ سانتی متری بالای سطح خاک برداشت می شود. دوام گیاه معمولاً تا چهار سال می باشد ولی در صورت مراقبت کافی و مدیریت مناسب تا ۱۰ سال ادامه می یابد. برای افزایش کیفیت ماده موثر باید برگ ها را از ساعت ۹ صبح به بعد که شبنم برطرف شده برداشت کرد. عملکرد پیکر رویشی ۲۰-۱۰ تن در هکتار است که در صورت خشک کردن به ۴-۲ تن تقلیل می یابد که عملکرد برگ خشک آن ۱-۰/۷ تن در هکتار می شود. بذر از اوایل شهریور به بعد قابل برداشت می باشد. اگر هدف جمع آوری بذر باشد برداشت یک بار انجام می شود و لازم است قبل از رسیدن کامل جمع شود که معمولاً عملکرد آن ۳۰۰-۱۵۰ کیلو گرم در هکتار است.

مبارزه با علفهای هرز، آفات و بیماری ها:

در صورتی که به طور مستقیم و یا به صورت نشا کشت شود، مبارزه شیمیایی و مکانیکی با علف هرز لازم است. استفاده از علف کش مرکازین (۴-۳ کیلو گرم در هکتار) یا علفکش پاتوران (۵-۳/۵ کیلو گرم در هکتار) برای علف هرزهای یک و چند ساله توصیه می شود. برای مبارزه با حشره لارو از بازودین G5 به مقدار ۳۰ کیلو گرم، مبارزه با کک نباتی شلغم، زنجره و شته سبز از BI58 یا فوسیدری ۱/۱ یا ۲/۰٪ در هکتار و از فوندازول یا برستون برای مبارزه با لکه برگی استفاده می شود.

خواص:

نیرو دهنده، ضد تشنج، مقوی معده، تسهیل کننده عمل هضم، معرق، پائین آورنده ی قند خون، جلوگیری از ریزش مو.

محل انتشار:

اطراف تهران، کرج، قزوین، کرمان، جنگل گلستان، گنبد کاووس، آذربایجان، کرمانشاه، لرستان، گیلان. **نکته:** بادرنجبویه دارای قوه رویشی کمی است لذا برای افزایش آن بذرها را به مدت ۲۰-۱۶ ساعت باید در آب با دمای محیط خیساند یا اینکه ۴۸ ساعت در دمای صفر درجه سانتی گراد قرار داد.

منابع:

- ۱- غلامرضا محمدی، نتایج کشت گیاهان دارویی، انتشارات موسسه تحقیقات جنگلها و مراتع، ۱۳۷۴
- ۲- دکتر هادی صمصام شریعت، پرورش و تکثیر گیاهان دارویی، انتشارات مانی، ۱۳۷۴
- ۳- مجتبی معقول، مشخصات علمی گیاهان دارویی مورد استفاده در طب سنتی ایران، مرکز تحقیقات کشاورزی استان اصفهان ۱۳۷۲
- ۴- فرانک علیدوستی، لیست و اطلاعات ۳۹۰ گونه دارویی استان اصفهان، مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام، ۱۳۷۴
- ۵- حمید جیران زاده و همکاران، منتخبی از پایان نامه های دکترای داروسازی دانشگاه اصفهان در زمینه گیاهان دارویی، نشریه شماره ۱۲۲ انتشارات سازمان جنگلها و مراتع کشور، ۱۳۶۴
- ۶- م. اسماعیلی شریف، جمع آوری، شناسایی، ارزیابی و حفاظت بذر گیاهان دارویی استان اصفهان، انتشار سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی، ۱۳۸۶
- ۷- آرشیو اطلاعات تجربی و کاربردی بخش تولید و فرآوری گیاهان دارویی و صنعتی شرکت دشتیار